Lesson 10   Where Will You Go?

ཁྱོ་གང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

☞ Key Grammar Points in Lesson Ten:

1. Future Tense and the Auxiliary རྒྱུ་ཡིན and རྒྱུ་རེད

2. Directional Ladon Indicating Goal and Destination

3. Sentential Particle རེ: Making Suggestions

4. Clock Time and Temporal Prepositions ན / ནས

5. Adjectives as Predicates: Adj. + གི

❖ **10.1 Dialogue**

མའི་རེའི།   མཁའ་འགྲོ ཕི་ཆའི་གང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

མཁའ་འགྲོ   ཕི་ཆའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

མའི་རེའི།   ཁྱོ་ར་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ན།

མཁའ་འགྲོ   ང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་མི་འགྲོ། ང་ཟ་ཁང་ནང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

མའི་རེའི།   ད་དུས་ཆོད་དུ་རེད།

མཁའ་འགྲོ   དུས་ཆོད་བཅུ་གཉིས་ཏུག་ཏུག་རེད། ང་ལྟོགས་གི།

མའི་རེའི།   ང་ར་ལྟོགས་གི། འུ་གཉི་གས་མཉམ་གི་ཟ་རེ།

མཁའ་འགྲོ   ཆོག་གི། འུ་གཉི་གས་ཆེ་ཟིག་ཟ་རྒྱུས།

མའི་རེའི།   ཡ་རེའི་ཟ་མ་ཆེ་མོ་རེད།

མཁའ་འགྲོ   ཞིམ་རྒྱུའི་ཞིམ་གི་ར་ཞེ་གི་དགའ་གི། འུ་གཉི་གས་མི་ཟ་ནི་ཡེ་རེ།

མའི་རེའི།   བོད་ཟས་ཆེ་མོ་རེད།

མཁའ་འགྲོ   ཞེ་གི་ཞིམ་གི།

མའི་རེའི། སློབ་གྲྭའི་ཐག་ཉེ་ན་པོད་ཀྱི་ཟ་ཁང་ཞིག་ཡོད་གི། ཁྱིང་ང་བགྲ་ཉིས་ག་ཚོད་ཟ་ཁང་ཟེར་གི། ཨུ་ག་ཅི་ག

དེ་འགྲོ་རེ།

མཁའ་འགྲོ། ཐག་ཨེ་རིང་གི། ཨུ་ཚོའི་དུས་ཚོད་ག་ཅིག་ར་བ་ཅའི་ཐོག་ན་སློབ་ཁྲིད་ཡོད་ནི་རེད།

མའི་རེའི། ཆི་ཞིག་གི་སློབ་ཁྲིད་རེད།

མཁའ་འགྲོ། མའི་རེའི། དགེ་རྒན་རྡོ་རྗེ་གི་དུས་ཚོད་ག་ཅིག་ར་བ་ཅའི་ཐོག་གི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་ཁྲིད་རེད།

མའི་རེའི། དགེ་རྒན་རྡོ་རྗེ་དུས་ཚོད་ག་ཅིག་ར་བ་ཅའི་ཐོག་ནས་ཐོན་ཕྱབ་རྒྱུ་མ་རེད། ཁི་དགེ་ད་ལྟ་སློབ་གྲྭན་མེད་

གི།

མཁའ་འགྲོ། ཁི་དགེ་ནམ་ཡོང་རྒྱུ་རེད།

མའི་རེའི། ཁི་དགེ་དེ་རིང་གི་དུས་ཚོད་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཡོང་རྒྱུ་རེད།

མཁའ་འགྲོ། དེ་ཡིན་ན་ཚོག་གི། ཨུ་ག་ཅི་ག་ཟ་ཁང་ནང་ང་འགྲོ། འགྲོ།

མའི་རེའི། འགྲོ།

Tibetan Restaurant, Beijing

Mary: Kandro, where are they going? (Where will they go?)

Kandro: They will go to the library.

Mary: Will you go to the library also?

Kandro: No, I am not going to the library. I will go to a restaurant.

Mary: What time is it now?

Kandro: It's exactly 12 o'clock. I am hungry.

Mary: I am hungry, too. Let's eat together.

Kandro: Okay. What will the two of us eat?

Mary: How about American food?

Kandro: It's delicious but very expensive. Let's not eat (there).

Mary: How about Tibetan food?

Kandro: (It's) very tasty.

Mary: There is a Tibetan restaurant near school. It's called Trashi Dumpling Restaurant. Let's go there.

Kandro: Is it far? We have a class at 1:30.

Mary: What class?

Kandro: Mary! Teacher Dorje's 1:30 history class!

Mary: Teacher Dorje will not be able to arrive at 1:30. He is not at school now.

Kandro: When will he come?

Mary: Today he comes at 2.

Kandro: In that case, okay. We will go to the restaurant. Go!

Mary: Go!

❖ 10.2 Vocabulary

10.2.1 Vocabulary from the Dialogue

1.	མ་ཁའ་འགྲོ	person	Kandro
2.	འགྲོ། [འགྲོ]	v.	to go
3.	རྒྱུ་ཡིན། རྒྱུ་རེད།	aux.	(see 10.3.1)
4.	དཔེ་མཛོད་ཁང་།	n.	library
5.	མི།	adv. (neg.)	not (future, imperative)
6.	ཟ་ཁང་།	n.	restaurant
7.	དུས་ཚོད།	n.	time, hour, o'clock
8.	ཏག་ཏག	adv.	exactly

9.	ལྟོགས་གི། [ལྟོགས་པ]	adj. (pred.)	hungry
10.	མཉམ་གི། [མཉམ་དུ]	adv.	together
11.	ཟ།	v.	to eat
12.	རེ། [འམ]	sent. part.	(see 10.3.3)
13.	ཆོག་གི།	adj. (pred.)	okay
14.	རྒྱུས། [རྒྱུ་ཡིན]	aux.	contraction of རྒྱུ་ཡིན།
15.	ཟ་མ།	n.	food
16.	ཅི་མོ། [ཅི་འདྲ]	adv. interr.	how, how about
17.	ཞིམ་གི། [ཞིམ་པོ་རེད]	adj. (pred.)	tasty, delicious
18.	རྒྱུའོ། [...ནེ...]	structural part.	(see 10.3.7)
19.	ཞེ་གི། [ཤིན་ཏུ]	adv.	very
20.	དགའ་གི།	adj. (pred.)	expensive, difficult
21.	ནི། [པར]	affix	nominalizer (see 10.3.3)
22.	བོད་ཟས།	n.	Tibetan food
23.	ཐག་ཉེ།	n.	vicinity
24.	བཀྲ་ཤིས།	person	Trashi
25.	ཤ་ཆོད།	n.	dumpling
26.	རིང་།	adj.	long
27.	ཐག་རིང་།	adj. (N-A)	far (lit. distance long)
28.	ཤ་ཚ། [ཕྱེད་ཀ]	n.	half (hour)
29.	སློབ་ཁྲིད།	n.	class (meeting)
30.	ཐོན།	v.	to arrive
31.	ཐུབ།	aux.	to be able to
32.	ནམ།	adv. interr.	when
33.	ཡོང་།	v.	to come
34.	དེ་ཡིན་ན། [དེ་ཡིན་ན]	adv.	in that case, (if so) then

10.2.2 Additional Vocabulary

usually contract. Note that Tibetan makes no distinction between regular future (will + verb) and imminent future (to be going to + verb). Examples:

(1) ང་ཚོས་ཅི་ཟིག་ཟ་རྒྱུ་ཡིན/རྒྱུས། What will we eat? (What are we going to eat?)

(2) ང་ཆོ་ད་གང་ང་འགྱོ་རྒྱུ་ཡིན/རྒྱུས། Where are we going (to go) now?

(3) ངས་བོད་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་སློབ་རྒྱུ་ཡིན/རྒྱུས། I will study Tibetan art.

(4) ཁྱོས་ཅི་ཟིག་འཐུང་རྒྱུ་ཡིན/རྒྱུས། What will you drink?

The learner may be tempted to try and expand the sentence of future tense with locative phrases such as *in Lhasa, in Xining*, *at the restaurant*, etc., thinking that such expressions have been covered in Lesson 9. Strange as it may sound, employment of prepositions in Amdo Tibetan is sensitive to tense. In this case, one needs to change the preposition ན to a different preposition ནས. We ask the learner to be patient until Lesson 12. (12.3.7), when this difference is explained.

The negative and interrogative forms follow the regular pattern of ཡིན/རེད: verb + རྒྱུ་མིན/རྒྱུ་མ་ རེད (negative) and verb + རྒྱུ་ཨེ་ཡིན/རེད (interrogative). Examples:

(5) ཁྱོས་འདྲ་པར་མང་པོ་ཟིག་ལེན་རྒྱུ་ཨེ་ཡིན། Are you going to take a lot of pictures?

(6) ང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྱོ་རྒྱུ་མིན། I will not go to the library.

(7) ཁྱོས་ཨ་རིའི་ཟ་མ་ཟ་རྒྱུ་ཨེ་ཡིན། Are you going to eat American food?

(8) དཔལ་མཁར་དེ་རིང་ཡོང་རྒྱུ་མ་རེད། Hwalkar will not come today.

In some cases, when the context is clear, the future auxiliary can be omitted. In the lesson, Kandro says, ང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་མི་འགྱོ་ ང་ཟ་ཁང་ནང་ང་འགྱོ་རྒྱུ་ཡིན། *I will not go to the library. I will go to a restaurant.* The phrase མི་འགྱོ here means འགྱོ་རྒྱུ་མིན། *will not go*. Note that the prefix འ in འགྱོ in (12) is now pronounced: མི་འགྱོ [mənjo] More examples:

(9) ཁི་ཆོ་གང་ང་འགྱོ་(རྒྱུ་རེད)། Where will they go?

(10) རིན་ཆེན་གྱིས་ཅི་ཟིག་སློབ་(རྒྱུ་རེད)། What will Rinchen study?

(11) ཁོས་ཅི་ཟིག་ལེན་(རྒྱུ་རེད)། What will he sing?

(12) ང་བཀྲ་ཤིས་ཚང་ང་མི་འགྱོ། I am not going to Trashi's house.

(13) ངས་ཁུ་ལོ་མི་འཐུང་། ཆུ་འཐུང་རྒྱུས། I will not drink cola. I will drink water.

► 10.3.2 Directional ལ་དོན

Amdo Tibetan makes a clear distinction between two types of preposition phrases of place/location. If the preposition phrase carries the thematic role of locative, indicating the locale where an event takes place, the preposition ན is used. (Another preposition ནས also exists, which makes the ན/ནས contrast an interesting peculiarity in Amdo grammar. We will discuss this issue in Lesson 15.) If the preposition phrase is thematically the goal or destination of an action, then the oblique case marker *Ladon* is used. We call this usage of *Ladon* *Directional*. Compare the following sentences:

(1) ངས་ཟེ་ལིང་ན་རྒྱ་ཡིག་ཁྲིད་གི་ཡོད། I teach Chinese in Xining. (Locative: ན)

(2) ཁི་དགེ་མཚོ་སྔོན་པོ་ར་འགྱོ་རྒྱུ་རེད། He will go to Lake Koko Nor. (Directional *Ladon*: ར)

(3) ཁྱོའི་རྒྱ་རིགས་གྲོགས་པོ་གང་ན་ཡོད། Where is your Chinese friend? (Locative: ན)

(4) ཁྱོད་ལྟ་གཱང་ར་འགྱོ་རྒྱུ་ཡིན། Where are you going now? (Directional *Ladon*: ར)

(5) ང་ཡུལ་ཤུལ་ལ་འགྱོ་རྒྱུ་ཡིན། I will go to Yulshul now. (Directional *Ladon*: ལ)

By now, one should be somewhat familiar with *Ladon*, which has appeared in different sentence structures. As we mentioned earlier, the variants are decided by the sound preceding the *Ladon*. This explains the ལ in ཡུལ་ཤུལ་ལ *to Yulshul* and the ར in ཟེ་ལིང་ར *to Xining*. Here are a few more examples:

(6) བོད་ལྗོངས་ང་། to Tibet   ལྷ་ས་ན། to Lhasa   མཚོ་སྔོན་ན། to Qinghai

མགོ་ལོག་ག to Golok   ཨ་མེ་རི་ཁ་ན། to the US   མཚོ་སྔོན་པོ་ན། to Lake Kono Nor

Go to the library is དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྱོ, but *go to the restaurant* is ཟ་ཁང་ནང་ང་འགྱོ. The word ནང is inserted between the noun ཟ་ཁང and the directional *Ladon* ང, this is because, instead of saying "to the restaurant", Amdo Tibetan literally says *to the inside of the restaurant*. This is a peculiarity that one needs to remember. Lesson 15 covers many location words like ནང *inside*.

► 10.3.3 Sentential Particle རེ: Making Suggestions

The sentential particle རེ can be attached to a present/future verb, indicating a suggestion. Examples:

(1) ལུ་གཉི་ག་འགྲོ་རེ། Let's two go.

(2) བོད་ཟས་ཟ་རེ། Let's eat Tibetan food.

(3) གླུ་དབྱངས་ང་ཉན་རེ། Let's listen to songs. (N. B. ཉན is an Object-Ladon verb)

Making a negative suggestion is much more complicated. It is <u>not</u> done by simply adding a negative མི before the verb. The pattern is

(4) Making a Suggestion:

   (i) Affirmative: Verb + རེ

   (ii) Negative མི + Verb + ནི + ཡེ + རེ

མི negates the verb and ནི turns it into a nominal, the equivalent of a gerund (*-ing*). ཡེ is the generic verb that means *to do*. So, literally, what the negative suggestion means is: *let's do + not verb-ing*. Examples:

(4) འདི་མི་ཟ་ནི་ཡེ་རེ། Let's not eat this.

(5) བརྙན་འཕྲིན་ན་མི་ལྟ་ནི་ཡེ་རེ། Let's not watch TV.

(6) རྒྱ་སྲང་ང་མི་འགྲོ་ནི་ཡེ་རེ། Let's not go downtown. (lit. to the street)

Omission of the particle རེ changes the tone of (a negotiable) suggestion to a rather harsh command. Beware.

► 10.3.4 དུས་ཚོད and Clock Time

The word དུས་ཚོད is ambiguous. It means *hour* (period of time) or *o'clock* (clock time). In this lesson, we learn how to tell clock time.

(1) ད་དུས་ཚོད་དུ་རེད། What time is it now?

(2) དུས་ཚོད་གཅིག་རེད། དུས་ཚོད་གཉིས་རེད། It's one o'clock, two o'clock, etc.

ཏག་ཏག, which comes after the clock time, means *exactly*. ཕ་ཚ means *half an hour*, which is linked to the x o'clock by the conjunction ར *and*. More examples:

(3) དུས་ཚོད་བཅུ་གཅིག་ཏག་ཏག་རེད། It's eleven o'clock sharp.

(4) དུས་ཚོད་བཞི་ར་ཕ་ཚ་རེད། It's four thirty.

► 10.3.5 Clock Time + ཐོག་ན and ཐོག་ནས

In Lesson 9, we introduced the locative (related to locale) interpretation of ཐོག in འདྲ་པར་ཐོག *in the photo*. In this lesson, we will learn the temporal (related to time) interpretation of ཐོག. In English, for *We have a class at nine o'clock*, one only has to add the preposition *at* before the clock time to form the temporal preposition phrase. The Tibetan temporal preposition ན cannot take clock time directly, giving the ungrammatical *clock time + ན. One extra step must be taken, which involves ཐོག. The pattern is:

(1) Clock Time + གི (Genitive Case) + ཐོག + ན

Examples:

(2) ངི་ཆའི་ན་དུས་ཚོད་དགུ་གི་ཐོག་ན་སློབ་ཁྲིད་ཡོད། We have a class at nine o'clock.

(3) སྒྲོལ་མ་མཚོ་གི་དབྱིན་ཡིག་གི་སློབ་ཁྲིད་དུས་ཚོད་གསུམ་ར་སྐར་མ་ལྔ་བཅུ་གི་ཐོག་རེད།
    Drolma Tso's English class is at 3:50.

Amdo Tibetan has a peculiar semantic restriction on the type of preposition phrase led by ན. That is, when a temporal phrase is led by ན, such as དུས་ཚོད་གཉིས་གི་ཐོག་ན *at 2 o'clock*, the verb must be *non-action* (such as *to have*) rather than *action* (such as *to go, to study, to sing,* etc.) When the verb denotes action, the temporal phrase is marked by a different preposition ནས. In other words, while English does not distinguish between the temporal phrases in *The class is at 2* and *The teacher comes at 2*, Tibetan does. The temporal phrase in the first sentence does not involve any action, whereas the second involves the teacher's coming. Examples:

(5) ང་འ་དེ་རིང་དུས་ཚོད་བརྒྱད་གི་ཐོག་ན་སྒྱུ་རྩལ་སློབ་ཁྲིད་ཡོད།
    I have an art class at eight today. (use ན)

(6) ཡིན་ན་ར། ང་དུས་ཚོད་ལྔ་གི་ཐོག་ནས་ཚོང་ར་འའགྲོ་རྒྱུས།
    But, I will go to the market at five. (use ནས)

(7) ང་དུས་ཚོད་བཅུ་གཉིས་ར་ཕ་ཚའི་ཐོག་ནས་ཡོང་རྒྱ་ཡིན། I will come at 12:30. (use ནས)

We will discuss more detail about the ན/ནས contrast in Lesson 12 and Lesson 15.

► 10.3.6 Adjectives as Predicates

We have seen the citation (or attributive) form of adjectives such as མང་པོ་ and ཆེན་མོ་ in Lesson 9. In this lesson, we will encounter adjectives used as the predicate of the sentence. The difference is shown by the following examples:

(1) ཁི་ཆོའི་ན་ [ག་ཆོད་ཞིམ་པོ་] ཡོད་གི།

He They have tasty dumplings. (ཞིམ་པོ་ *tasty* modifying dumpling is an attributive.)

(2) ཁི་ཆོའི་གི་ག་ཆོད་ [ཞིམ་གི།]

Their dumplings are tasty. (ཞིམ་གི *tasty* is used as a predicate, i.e. verbal as *to be tasty*.)

In Amdo Tibetan, adjectives can function directly as predicates (like stative verbs) and do not need to be accompanied by the linking verb ཡིན་ or རེད་ *to be*. When used as predicate, the attributive suffix -པོ་ (or its equivalent) is omitted and the sentential particle གི is attached. For instance,

(3) ངས་འདུ་པར་མང་པོ་ལེན་རྒྱུ་ཡིན། I will take a lot of photos. (མང་པོ་, attributive)

(4) འདུ་པར་མང་གི། There are many photos (Lit. photos are many). (མང་གི, predicative)

The གི is exactly the same གི we encountered in Lesson 6: the objective perspective marker in ཟེར་གི, ཡོད་གི, ཨེ་གོ་གི, etc. Note that when it comes to predicative adjectives, གི in (2) and (4) is usually (but not always) employed even though the subject is clearly first person or an extension/in-group member. For instance, ང་ལྟོགས་གི I am hungry and ག་ཆོད་འདི་ཞེ་གི་ཞིམ་གི། *The dumpling is very tasty* both use གི at the end. Simply put, "subject + predicate adjective" is normally expressed as an objective assessment, therefore always taking the objective marker གི. We shall return to this issue in Lesson 11 for instances of expressing the subjective perspective of a predicative adjective.

► 10.3.7 Adj. + རྒྱོའི་ + Adj. + གི། *Granted It's* + Adj., *However…*

Using this pattern, the speaker concedes that the subject indeed has the quality described by the adjective, however he or she wants to raise concerns or objections on other grounds. This complex sentence has the following structure:

Colloquial Amdo Tibetan (2005, Revised), Kuo-ming Sung & Lha Byams Rgyal

(1) Adj. རྒྱུའི Adj. གི་ར + main clause (the concern/objection)

Examples:

(2) ཨ་མེ་རི་ཁ་གི་ཟ་མ་ཞིམ་རྒྱུའི་ཞིམ་གི་ར་ཞེ་གི་དགའ་གི།

American food is indeed tasty, yet it's expensive.

(3) ཟ་ཁང་དེ་ཞེ་གི་ཐུ་རྒྱུའི་ཐུ་གི་ར་ཐག་རིང་གི།

That restaurant is indeed very good, but it's far.

(4) ང་ལྟོགས་རྒྱུའི་ལྟོགས་གི་ར་དུས་ཚོད་མེད་གི།

I am indeed very hungry, but I don't have time (to eat).

Not to be confused with the subjectivity particle ར (Lesson 4) and the conjunction ར *also/with/and* (Lesson 5), the ར in this pattern is a clausal conjunction that connects sentences, we shall see more of it in later lessons.

► 10.3.8 ཆོག and ཐུབ

The English modal *can* is usually translated by ཐུབ or ཆོག in Tibetan, yet the two Tibetan words are very different. ཐུབ *to be able to* indicates ability/capability and ཆོག *to be all right to* indicates permission or prohibition when negated.

First, it is important to know that many Tibetan words that translate into English as modals (e.g., *can*, *may*, *should*, etc.) or verbs are in fact adjective-like in Tibetan. This "mismatch" in lexical categories between Tibetan and English deserves the student's special attention. In this regard, ཆོག is better translated by the adjectival phrase *to be all right* or *to be OK*, indicating permission/prohibition. ཆོག is not used, however, when you ask someone if he is OK when you see him fall. In this lesson we learn to say set phrases such as ཆོག་གི *OK*, མི་ཆོག་གི *not OK*, and ཨེ་ཆོག་གི *is it OK*? More complicated sentences such as *Is it OK for me to take a picture* will be introduced in our next lesson.

ཐུབ is more like the English modal *can* in that it directly takes an infinitival VP before it. ཐུབ is verb-like in that it is compatible with the future tense auxiliary: རྒྱུ + ཡིན/རེད. (There is some sense of conjecture in this case, see 17.3.9 for more discussion.) Examples:

(1) དགེ་རྒན་དཔའ་མོ་མཆོ་གནངས་ཀ་ཡོང་ཐུབ་རྒྱ་རེད།

Teacher Huamo Tso will be able to come tomorrow.

(2) ང་གཉི་ག་དུས་ཆོད་གསུམ་གི་ཐོག་ནས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་ཐུབ་བ།

We two can go to the library at three o'clock.

(3) ང་ཡ་མ་གཉི་ག་གནངས་ཀ་ང་ར་མཉམ་གི་ཟི་ལིང་ང་འགྲོ་ཐུབ་རྒྱ་མ་རེད།

My parents will not be able to go to Xining with me tomorrow.

(4) ཁྱོ་དུས་ཆོད་དགུ་ར་ཕ་ཙ་གི་ཐོག་ནས་ངེ་ཉལ་ཁང་ནང་ང་ཡོང་ཨེ་ཐུབ།

Will you be able to come to my dormitory at 9:30?

(5) སྒྲོལ་མ་ཡོང་མི་ཐུབ་ནོ་གི་ང་ཞིར་པོ་ཡུལ་བསྐོར་ར་འགྲོ་དགོ་རྒྱ་རེད།

Because Drolma cannot come, I will travel alone.

In the lesson, Mary says དགེ་རྒན་རྡོ་རྗེ་དུས་ཆོད་གཅིག་ར་ཕ་ཅའི་ཐོག་ནས་ཐོན་ཐུབ་རྒྱ་མ་རེད། *Teacher Dorje will not be able to arrive at 1:30.* The verbal complex ཐོན་ཐུབ་རྒྱ་མ་རེད consists of the infinitive ཐོན *arrive*, ཐུབ *can*, and the future auxiliary (negative) རྒྱ་མ་རེད.

Finally, be advised that when *can* means *know how to*, Tibetan usually uses a different verb ཤེས *know* or *know how to*, which will be covered in Lesson 13.

❖ 10.4 Cultural Notes

❈ 10.4.1 Variety of Food in the Amdo Region

Roast Lamb   *Sichuan Hot Pot*

The first American fast food restaurant to land in the Amdo Region was KFC, which earned a beachhead in downtown Xining in the summer of 2001 and is still holding strong. The Golden Arches, on the other hand, is no where to be seen from Gansu, Qinghai, to Northern Sichuan. Unlike Lhasa, where an excellent fusion of Indian-Nepalese food is available, as well as traditional Tibetan cuisine, most towns in the Amdo region have two types of food available besides the regular Tibetan fare: Han Chinese and Muslim.

Chinese food is dominated by the hot and spicy Sichuan school, although cuisine from other provinces can also be found. The all-you-can-eat hot pot (*Ch. huoguo*) buffet restaurant is gaining popularity in the Amdo and the Kham Regions in recent years.

Hand-Stretched Noodle   *The Colonel Is Doing Great*

Muslim restaurants are plenty, selling superb hand-stretched beef noodle soup (ལན་གུའུ་ཆུབ་ རིང་།) and other home-made delicacies such as goat heads and Hui-style stir-fried gnocchi (*Ch. chao mianpianr*) with beef or lamb. After a full meal, one must try the Eight-Treasure tea, available in almost all Muslim restaurants.

❁ 10.4.2 Tibetan Art: Sculpture and Painting

Magnificent Tibetan sculptures and paintings are in permanent display at almost every monastery. The subjects are uniformly religious in nature and show a distinct Indian and Nepalese influence. Most Tibetan towns do not have an art museum. In every sense of that

word, monasteries, with their collection of sculptures, fresco, thangka paintings, architectural details plus other treasures, convincingly fill that role.

Thangkas (ཐང་ག) are wall hangings depicting Buddhist deities, stories or teachings. Their sizes range from several square inches to several hundred square meters, such as that exhibited at the beginning of the ཞོ་སྟོན། *Shotun Festival* at འབྲས་སྤུངས། Drepung Monastery. Because of their devotional nature, thangkas are usually hand painted with meticulous precision by traditional Tibetan brushes. A 3 by 2 square feet thangka can take anywhere from a couple of weeks to several months to complete, depending on whether the artist decides to incorporate complicated and fine details into the design. Under the dim light of a typical Tibetan room, such task often seems impossible to westerners. The same effort goes towards the mural paintings one can find in all Tibetan monasteries.

Shakyamuni (ཤཱ་ཀྱ་ཐུབ་ནེ), *Gyantse Kumbum, Gyantse*

ཡུམ་ཆེན་མོ། *Prajnaparamita*

མཚོ་སྐྱེས་རྡོ་རྗེ། *Saroruhavajra*

The first two images presented in the previous page are taken from Pelkor Chode Monastery (དཔལ་འཁོར་མཆོད་རྟེན at *Gyantse*), founded in 1418. It is famous for its stupa (རྒྱལ་རྩེ་སྐུ་འབུམ *Gyantse Kumbum*) that contains 10,000 sculptures and mural frescoes. The third was taken from Gonchen Monastery (དགོན་ཆེན་དགོན།) of the Sakyapa order, to which the prestigious Derge Printing House used to belong.

Colloquial Amdo Tibetan (2005, Revised), Kuo-ming Sung & Lha Byams Rgyal

Wheel of Life (སྲིད་པའི་འཁོར་ལོའི་ཐང་ག) *Fresco in Jokhang* (ལྷ་སའི་ཇོ་ཁང་གི་ལྡེབས་བྲིས།)

❖ 10.5 Key Sentence Patterns

■ 10.5.1 Future Tense

(1) ཁྱོ་གང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། དེ་ཆའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

Where will you go? We will go to the library.

(2) ཁྱོས་ཆེ་ཟིག་ལས་རྒྱུ་ཡིན། ངས་སློབ་དེབ་ཤ་བལྟ་རྒྱུ་ཡིན།

What will you do? I will read the textbook. (N.B. the verb is བལྟ *to watch*)

(3) མི་དགེས་སློམ་རྒྱུ་ཆེ་ཟིག་འཐུང་རྒྱུ་རེད། ཕུ་ཆང་འཐུང་རྒྱུ་རེད།

What beverage will she drink? She will drink beer.

(4) མི་དགེས་ག་ཚོད་ཟ་རྒྱུ་རེད།

She will eat dumplings.

(5) ཁྱོའུ་གྲོགས་པོ་གང་ང་ཡུལ་སྐོར་ར་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

Where will your friend travel? (Lit. *to where*, directional)

(6) དེ་གྲོགས་པོ་བོད་ལྡིངས་ང་ཡུལ་སྐོར་ར་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

My friend will travel in Tibet.

(7) བོད་ཟས་ཆེ་ཟིག་ཟ་རྒྱུ་ཡིན། What Tibetan food are we going to eat?

■ 10.5.2 Directional Ladon

173

(1) ཁྱོ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཨེ་ཡིན།

Will you go to the library?

(2) ང་གཉི་ག་ཚོང་ར་ན་འགྲོ་རྒྱུ་ཨེ་ཡིན།

Will we two go to the market?

(3) ཁྱོའུ་ཕུ་བོ་ཇ་ཁང་ནང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཨེ་རེད།

Will your elder brother go to the teahouse?

(4) སྒྲོལ་མ་མཚོ་ར་བསོད་ནམས་གཉི་ག་གནངས་ཉིན་རྒྱ་སྲང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

Drolma Tso and Sonam (two) will go to the street the day after tomorrow.

(5) ང་ཨ་མྱེས་ར་ཨ་ཡིས་གཉི་ག་པེ་ཅིན་ན་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

My grandparents are going to Beijing.

■ 10.5.3 Clock Time and Temporal Phrases

(1) ད་དུས་ཚོད་དུ་རེད། དུས་ཚོད་བཅུ་གཉིས་ཏག་ཏག་རེད།

What time is it now? It's exactly 12 o'clock.

(2) དུས་ཚོད་གཉིས་ར་ཕ་ཚ་རེད།

It's 2:30.

(3) ང་ཚོའི་ན་དུས་ཚོད་གཅིག་ར་ཕ་ཚ་ཕོག་ན་སློབ་ཁྲིད་ཡོད།

We have a class at 1:30. (stative, thus ན)

(4) མི་དགེ་དུས་ཚོད་གསུམ་གི་ཕོག་ནས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

She will go to the library at 3 o'clock. (action, thus ནས)

(5) ཁི་དགེ་དེ་རིང་དུས་ཚོད་བཅུ་གཅིག་གི་ཕོག་ནས་ཡུལ་ན་འགྲོ་རྒྱུ་རེད།

He will go home at 11 o'clock today. (action, thus ནས)

■ 10.5.4 ནམ *When*

(1) ཁྱོ་ཡོ་རོབ་བ་ནམ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

When will you go to Europe?

(2) ཁྱོའུ་སྐྱེས་པ་ཟི་ལིང་ང་ནམ་ཡོང་རྒྱུ་རེད།

When will your husband come to Xining?

(3) མཁའ་འགྲོ་ནམ་ཕོན་རྒྱུ་རེད།

When will Kandro arrive?

(4) ཁྱོ་ཁྱོའུ་ལས་ཁུངས་ང་ནམ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

When will you go to your work place/company?

(5) ཁྱོ་ཁྱོའུ་སློབ་གྲོགས་ར་མཉམ་གི་ནམ་ཡུལ་བསྐོར་ར་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

When will you travel with your classmates?

■ 10.5.5 Adjective as Predicate

(1) ང་ལྟོགས་གི། ཁྱོ་ཨེ་ལྟོགས་གི།

   I am hungry. Are you hungry?

(2) ཟ་ཁང་འདི་ཐག་ཞེ་གི་རིང་གི།

   The restaurant is very far.

(3) སློབ་ཁང་ཐག་ཨེ་རིང་གི། ཐག་མི་ཉེ་གི།

   Is the classroom far? It's not near.

(4) ང་ཞེ་གི་སྐོམ་གི། ཁྱོ་འ་ཆུ་ཨེ་ཡོད།

   I am very thirsty. Do you have water?

(5) ཟ་ཁང་འདི་ཆུང་རྒྱུའོ་ཆུང་གི་ར། ཟ་མ་ཞེ་གི་ཞིམ་གི།

   The restaurant is small; however, the food is very tasty.

(6) སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་འདིའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ཞེ་གི་ཆེ་གི། ཁི་ཆའོ་དཔེ་ཆ་ར་མང་གི།

   The library of this university is very big. They have a lot of books.

■ 10.5.6 Making a Suggestion with རེ།

(1) མཉམ་གི་ཚོང་ར་འ་འགྲོ་རེ།

   Let's go to the market together.

(2) �ུ་ཆོས་ད་ལྟ་བོད་སྐད་བཤད་རེ།

   Let's speak Tibetan now.

(3) �ུ་ཆོས་བརྙན་འཕྲིན་ན་མི་ལྟ་ནི་ཡེ་རེ།

   Let's not watch television.

(4) �ུ་ཆོས་འདི་ནས་འདྲ་པར་ཟིག་ལེན་རེ།

   Let's take a picture here.

(5) ང་སྐོམ་གི། ཨུ་ཆོ་ཇ་ཁང་ནར་འ་འགྲོ་ང་འཐུང་རེ།

   I'm thirsty. Let's go the teahouse and drink tea.

■ 10.5.7 ཆོག and ཐུབ

(1) འདི་ན་ལྦུ་ཆང་མེད། ཁུ་ལོ་ཨེ་ཆོག

   We don't have beer here, is cola OK?

(2) ཁྱོ་གནངས་ཀའི་དུས་ཚོད་བཅུ་གི་ཐོག་གི་དགེ་རྒན་བུ་ཆུང་གི་སློབ་ཁྲིད་ལ་ཡོང་ཨེ་ཐུབ།

   Can you come to Teacher Wuchung's class at 10:00 tomorrow?

(3) ང་སང་ལོ་སློབ་མ་མཚོ་ར་མཉམ་གི་བོད་ལ་འགྲོ་ཐུབ་རྒྱུ་མ་རེད།

I will not be able to go to Tibet with Drolma Tso next year.

(4) ང་སང་ལོ་ཨ་མེ་རི་ཁ་ལ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། དས་ཟི་ལིང་ནས་སྒྱུ་རྩལ་སློབ་ཐུབ་རྒྱུ་མ་རེད།

I will go to America next year. I will not be able to study Art in Xining.

(5) མའི་རེའི་ཨ་མེ་རི་ག་གི་ཡིན་ནོ་གི་མི་དགོས་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚགས་པར་ར་ལྟ་ཐུབ་གི།

Mary is from America, so she can read English newspapers.

(6) འདི་ན་གློག་ཀླད་མེད་ནོ་གི་དྲ་བ་ལ་བལྟ་མི་ཐུབ་གི།

 Because there is no computer here, one cannot get online.

❖ 10.6 Exercises

10.6.1 Listening Comprehension

Dialogue 1: Answer the following questions in English

    (1) What time is it now?

    (2) Will Tom go to eat with Sophie? Why?

    (3) What homework does Tom have?

    (4) What's Sophie's suggestion?

Dialogue 2: Answer the following questions in English

    (1) What is Mary's suggestion?

    (2) What will they do in Dondrup's dormitory?

    (3) Is Dondrup's dormitory far from John's classroom?

    (4) When will John have the Tibetan Art class?

10.6.2 Telling Time

6 : 00	_____	4 : 50	_____
10 : 15	_____	7 : 40	_____
12 : 20	_____	8 : 10	_____
1 : 30	_____	11 : 40	_____

10.6.3 Tense Conversion

Example: མི་དགོས་ད་ལྟ་ཚགས་པར་ར་ལྟ་གོ་གི།

    མི་དགོས་དུས་ཚོད་བཅུད་གི་ཐོག་ནས་ཚགས་པར་ར་བལྟ་རྒྱུ་རེད།

(1) སྐུལ་བཟང་ར་ཞི་དགི་གྲོགས་པོ་གཉི་གས་ད་ལྟ་པར་ལེན་གི་ཡོད་གི།

    _____ (གནངས་ཀ)

(2) སང་ལོ་ངི་ཆའི་ཡོ་རོབ་བ་ཡུལ་སྐོར་ར་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན།

    _____ (ད་ལྟ)

(3) མི་དགི་ཨ་ཙེ་གིས་ད་ལྟ་ཡི་གི་འབྲི་གོ་གི།

_____ (གཛྷངས་ཀ)

(4) ཉི་ཉུ་པོ་གིས་ད་ལྟ་ཐོག་འཚོ་གི་ཡོད།

_____ (གཛྷངས་ཀ)

(5) ཉི་ཨ་ཕས་སྐུ་དབྱངས་ཁྲིད་གི་ཡོད།

_____ (སང་ལོ)

_____ (ད་ལྟ)

10.6.4 Translation

(1) Akimi is singing now. She will sing a Japanese song tomorrow.()

(2) A: Where are you going now?

   B: I am going to the library. I will do my homework there.

(3) A: What beer are you drinking?

   B: I am drinking Lhasa beer.

   A: How is Lhasa beer?

   B: Lhasa beer is good all right, but it is too expensive.

(4) A: Where will we go?

   B: How about the market?

   A: Is it far?

   B: No, it's near our dormitory.

(5) A: When will you come to my home?

   B: I will come at 3:00 o' clock .

   A: Very good. My teacher will also come at 3:00.

10.6.5 Reading Comprehension

ཨ་མ།   ཨ་རོ། སློབ་ལ་མ།

སློབ་ལ་མ།   ཨ་མ། ཁྱི་བདེ་མོ་ཡིན་ན།

ཨ་མ།   ང་བདེ་མོ་ཡིན། ཁྱི་གཛྷངས་ཀ་ཡུའུ་འཡོང་རྒྱ་ཨེ་ཡིན།

སློབ་ལ་མ།   ཡིན། ང་འ་གཛྷངས་ཀ་འསློབ་ཁྲིད་མང་ང་ཟིག་ཡོད། ང་འ་དུས་ཚོད་བརྒྱུད་ར་པ་ཅའི་ཐོག་ན་བོད་
        གི་ལོ་རྒྱུས་གི་སློབ་ཁྲིད་ཡོད། དུས་ཚོད་བཅུ་ར་སྐར་མ་བཅོ་ལྔའི་ཐོག་ན་ཆེས་རིག་གི་སློབ་ཁྲིད་ཡོད།
        ཉི་ཨ་མེ་རི་ཁའི་གྲོགས་པོ་ར་ཉི་གཉི་གས་དུས་ཚོད་བཅུ་གཉིས་གི་ཐོག་ནས་མཉམ་གི་ཟ་མ་ཟ་རྒྱ་ཨེ་
        ཡོད། དུས་ཚོད་གཉིས་གི་ཐོག་ནས་ཉི་གཉི་ག་ཡོ་རོ་བ་སྐུ་ཅ་ལ་གི་སློབ་ཁྲིད་ལ་འགྲོ་འགྲོ་རྒྱས། དུས་

177

ཚོད་དྲུག་གི་ཐོག་ནས་དེ་སློབ་གྲོགས་ར་དེ་གཉིག་དཔེ་མཛོད་ཁང་ང་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། དེ་ནས་མ་ཉམ་གི་ལས་བྱ་འབྲི་རྒྱུ་ཡིན།

ཨ་མ།   ཚོག་གི། ཁྱི་གནངས་ཉིན་ཡུའུ་འ་ཡོང་རྒྱུ་ཨེ་ཡིན།

སྒྲོལ་མ།   ཡ་ཡ། ང་གནངས་ཉིན་ཡུའུ་འ་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན།

ཨ་མ།   ཡ་ཧ་གི། བདེ་མོ། སྒྲོལ་མ།

སྒྲོལ་མ།   བདེ་མོ། ཨ་མ།

Answer the following questions in English

(1) Who is Drolma talking to on the phone?

(2) What is likely to be Drolma's occupation?

(3) When will Drolma come home?

(4) Complete the following schedule for Drolma for tomorrow.

Time	Activity
12:00	lunch